

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa M. J.

przeciwko J. Ł.

o ustalenie istnienia stosunku pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 stycznia 2021 r.,

skargi powoda o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł.

z dnia 26 października 2018 r., sygn. akt VIII Pa (...),

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w S., wyrokiem z 14 maja 2018 r., oddalił powództwo M. J. skierowane przeciwko J. Ł. o ustalenie istnienia stosunku pracy.

Sąd Rejonowy stwierdził, że strony nawiązały współpracę jako dwa podmioty gospodarcze i zawarły umowę o świadczenie usług, natomiast nigdy nie doszło między nimi do zawarcia umowy o pracę. Negocjacje, jakie odbyły się przed podjęciem współpracy i zawarciem umowy, dotyczyły *stricto* umowy o świadczenie usług, na podstawie której powód miał zarządzać taborem samochodowym transportowym pozwanego i świadczyć na jego rzecz usługi spedycyjne. Z tego tytułu miał otrzymywać określone wynagrodzenie, potwierdzone zresztą przez powoda wystawieniem później faktur. Nie było żadnych okoliczności, które świadczyłby o tym, że strony łączył stosunek pracy. Sąd Rejonowy uznał ponadto,

że powód nie miał interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie istnienia stosunku pracy (art. 189 k.p.c.), ponieważ ustalenie takie mogłoby być poczynione w innej sprawie, gdy między stronami doszłoby do sporu o wynagrodzenie za wykonaną pracę albo za świadczone usługi.

Powód wniósł apelację od wyroku Sądu Rejonowego w S.

Sąd Okręgowy w Ł., wyrokiem z 26 października 2018 r., oddalił apelację powoda. Sąd odwoławczy zaaprobował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji. Przyjął je za własne. Odmienne ocenił interes prawny powoda w wytoczeniu powództwa o ustalenie istnienia stosunku prawnego. W ocenie Sądu Okręgowego powód miał interes prawny w dochodzeniu ustalenia istnienia stosunku pracy, bowiem ustalenie takie wywoływać może skutki w szerokiej sferze prawnej, chociażby w zakresie ubezpieczeń społecznych. Odmienne stanowisko Sądu drugiej instancji w tej kwestii nie mogło jednak doprowadzić do wzruszenia zaskarżonego wyroku. Z okoliczności sprawy wynika, że stron nie łączył stosunek pracy. Strony faktycznie nawiązały współpracę jako podmioty gospodarcze, zawierając umowę prawa cywilnego o świadczenie usług. Przede wszystkim taka była wówczas wola stron, co znalazło wyraz w treści umowy, i co potwierdził powód, wystawiając pozwanemu faktury za wykonane usługi. Wzór umowy, którą zaproponował powód, świadczy o tym, że negocjował warunki współpracy jako podmiot gospodarczy (przedsiębiorca). Powód nigdy nie określił, na jakich warunkach miałoby dojść do nawiązania stosunku pracy. Brak było także w relacjach stron cech podporządkowania pracowniczego. Postępowanie dowodowe wykazało, że powód miał dużą swobodę w działaniu, zaś pozwanemu zależało na sprawnym i efektywnym zarządzaniu taborem samochodowym. Z tych względów twierdzenia powoda, że strony zawarły umowę o pracę, są bezpodstawne. Zarzuty apelującego sprowadzają się w zasadzie do polemiki ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji i interpretacją dowodów dokonaną przez ten Sąd.

Powód M. J. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 26 października 2018 r. Wyrokowi zarzucił naruszenie: art. 5b ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1509 ze zm.), art. 45 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz art. 22 k.p.

Skarżący wniósł o uznanie wyroku Sądu Okręgowego w Ł. za niezgodny z art. 5b ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 45 Traktatu o funkcjonowaniu UE oraz art. 22 k.p. oraz o zasądzenie kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.

Skarżący wyjaśnił, że zaskarżony wyrok jest prawomocny i nie przysługują od niego inne środki zaskarżenia. Wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczona w skardze wynosi 6.908,06 zł. Skarga kasacyjna była niedopuszczalna.

W ocenie skarżącego, wskutek wyroku doznał on szkody, ponieważ został całkowicie pozbawiony ochrony wynikającej z Kodeksu pracy w toku postępowania przez Sądem Rejonowym w S. (sygn. akt IV P (...)), z którego wyłączono niniejsze postępowanie. Ponadto wydanie wyroku pozbawiło powoda prawa do domagania się uregulowania składek ZUS od wynagrodzenia, co także stanowi szkodę wyrządzoną wydaniem zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Z kolei zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. skarga powinna zawierać, między innymi, uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego dotyczy.

Jednym z istotnych elementów konstrukcyjnych skargi jest uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy. Należy przy tym dostrzegać aspekt formalny i merytoryczny tego składnika skargi, omówiony szczegółowo w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05 (OSNC 2006, nr 1, poz. 16).

Aspekt merytoryczny łączy się wyraźnie i bezpośrednio z art. 417¹ § 2 k.c., będącym przyczyną unormowania procesowego. Przepisy dotyczące skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹-424¹²

k.p.c.) umożliwiają poszkodowanemu uzyskanie naprawienia przez Skarb Państwa szkody wyrządzonej wydaniem orzeczenia niezgodnego z prawem, nie otwierają natomiast drogi do realizacji innych zamierzeń, np. uzyskania satysfakcji moralnej. Z tego względu przystąpienie przez Sąd Najwyższy do badania zgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wymaga uprawdopodobnienia przez skarżącego wyrządzenia szkody przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy. Jest to aspekt formalny. Uprawdopodobnienie szkody (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.) polega na przedstawieniu wyodrębnionego wywodu wskazującego, że szkoda została wyrządzona oraz określającego czas jej powstania, postać i związek przyczynowy z wydaniem orzeczenia niezgodnego z prawem (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 141; z 2 sierpnia 2006 r., I BP 2/06, OSNP 2007, nr 15-16, poz. 225). Użycie trybu dokonanego w art. 424⁵ § 1 pkt 4 i art. 424¹ § 1 k.p.c. nakazuje przyjąć, że chodzi o szkodę, która już nastąpiła, a nie szkodę hipotetyczną, zagrażającą skarżącemu w przyszłości. Przesłanką dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest istnienie szkody w chwili wnoszenia skargi, a nie możliwość wystąpienia szkody w przyszłości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2006 r., II CNP 13/05, OSNC 2006, nr 6, poz. 110).

W celu uprawdopodobnienia powstania szkody strony mogą się posługiwać zarówno środkami właściwymi dla zwykłego postępowania dowodowego, np. dokumentami, zeznaniami świadków lub opiniami biegłych, jak i środkami nieuznawanymi przez ustawę za dowody, np. pisemnymi oświadczeniami osób trzecich. W uzasadnieniu postanowienia z 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05 (OSNC 2006, nr 1, poz. 16), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że uprawdopodobnienie szkody oznacza złożenie przez skarżącego oświadczenia, że szkoda wystąpiła, oraz wskazanie jej rodzaju i rozmiaru. Spełnienie tego warunku można przyjąć tylko wtedy, gdy twierdzenie to zostanie uzasadnione na tyle, że będzie można uznać je za prawdziwe. W tym celu skarżący może powoływać i przedstawiać wszelkie dowody. Już w chwili rozpoznawania skargi na bezprawność wyroku Sąd Najwyższy musi być przekonany, że szkoda rzeczywiście powstała, a także wiedzieć, na czym polega, jaki jest jej rozmiar i czy możliwe jest jej naprawienie przez wypłatę stosownego odszkodowania.

Odnosząc powyższe rozważania do rozpoznawanej skargi i konfrontując je z jej treścią, należy stwierdzić, że skarżący upatruje szkody w nieokreślonych stratach związanych z ewentualnym oskładkowaniem wynagrodzenia należnego z tytułu świadczenia pracy oraz w nieprecyzyjnie ujętych utraconych korzyściach wynikających z odmowy objęcia go ochroną prawnopracowniczą. Tak ujęta kwestia szkody wywołanej wydanym wyrokiem nie spełnia wymagania „uprawdopodobnienia wyrządzenia szkody” w rozumieniu art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z tych względów skarga wnioskodawcy o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia podlegała odrzuceniu, o czym Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 424⁸ § 1 i 2 k.p.c.